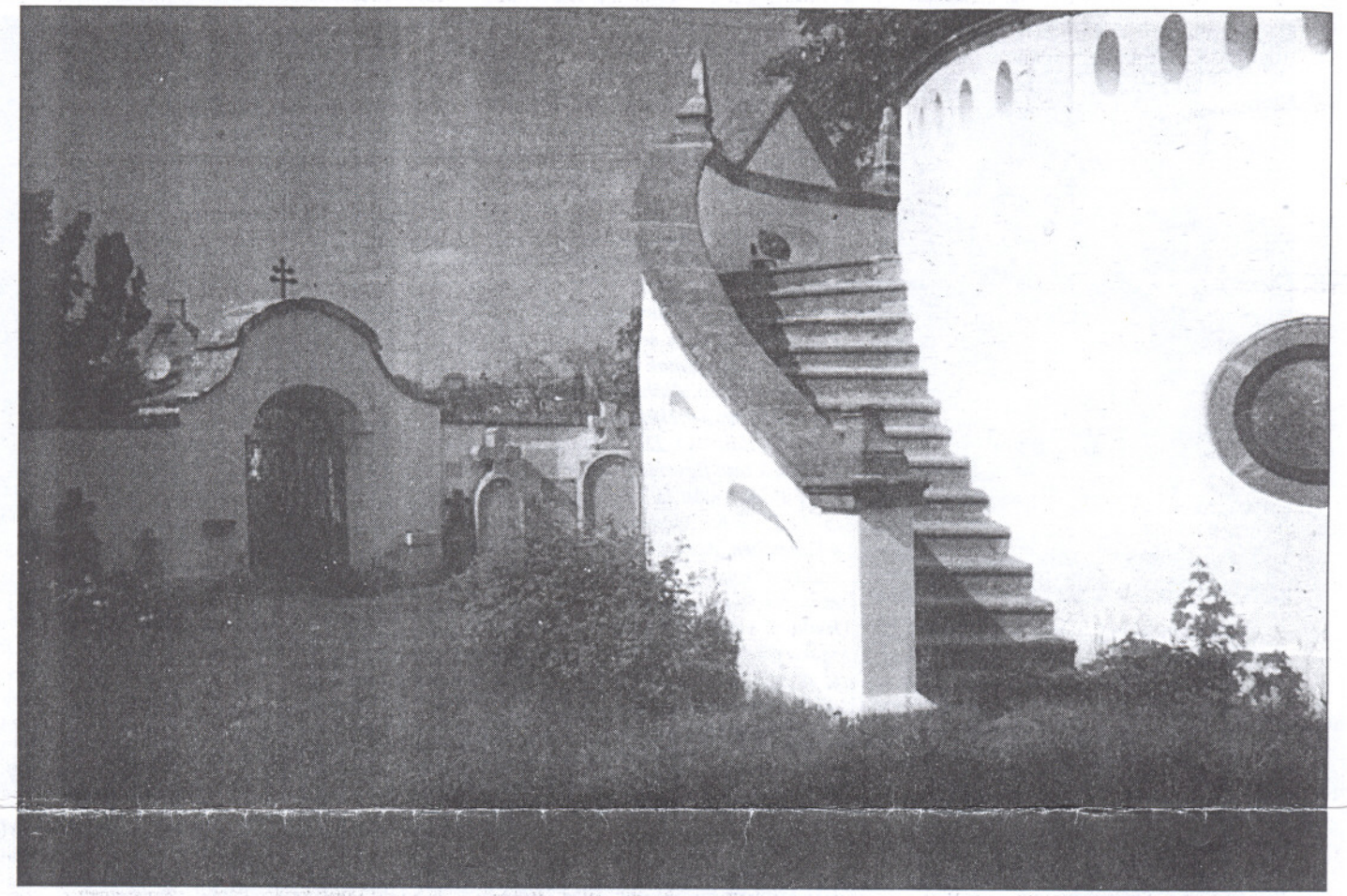
Egy kereszt a Dunában

Június 25-én volt nyolcvanegy éve annak, hogy dr. Kucsera Ferenc segédlelkészt a Lenin-fiúk terrorkülönítménye Szentendrén a Duna-parton kivégezte. Halálának körülményeit évtizedeken át hallgatás övezte. A mártírpap a Kálvárián lelt végső nyugvóhelyre paptársai mellett. A jó pásztor életét adja juhaiért! – olvasható sírjának márványtábláján.

TARR ERIKA

Dr. Kucsera Ferenc 1892. szeptember 23-án született Léván, 1915. június 21-én szentelték pappá. Még ebben az évben újmisés papként került Szentendrére káplánnak. Pár éven át tartó szolgálata alatt szeretettel vették körül hívei, ahogy az egész város közmegbecsülését is élvezhette.

A proletárdiktatúra kikiáltásának másnapján, 1919. március 22-én Szentendrén megalakult az új munkástanács, majd felállították a Vörös Gárdát. A város vezetőit radikális eszközökkel leváltották. Elkezdődött a tisztogatás, melynek következtében többeket fegyveres ellenőrzés alá helyeztek. A plébánián házkutatást tartottak *Kada Mihály* plébánosnál és *Kucsera Ferenc* káplánnál, akit kommunistaellenes írásaiért letartóztattak, erőszakkal elhurcoltak, majd másnap kiengedtek. Hamarosan jól szervezett mozgalom indult meg a városban a kommunista uralom ellen. Kada Mihály plébános feljegyzése szerint „Nocte venit unt pro clavibus", azaz éjjel jöttek a templomtorony kulcsaiért. Az összehangolt ellenállás megindítására harangzúgás adott jelt.

Június 24-én a félrevert harangok megindították a fegyveres akciót. Másnap azonban megérkezett a *Lenin-fiúk* terrorkülönítménye, és hamarosan legyűrte a kommunisták ellen elszántan harcoló bátor polgárokat. A segédlelkészt felszólították, mondja meg, ki adta oda a kulcsot és hogy ki húzta meg a harangot. *Miután nem volt hajlandó az árulásra, elhurcolták a Duna-parton található egykori párthház pincéjébe. Az épületben jelenleg a Vujicsics Tihamér Zeneiskola működik. Ott kínzások közepette vallatták és figyelmeztették, amennyiben nem vall, halál vár rá. Ő azonban hallgatott. Nem árult el senkit, pedig ezáltal megmenthette volna az életét. Inkább feláldozta magát, hogy megmentse paptestvérét és azt a sokgyermekes fiatal apát, aki harangozott. A rögtönítélő bíróság utasítására négy önként jelentkező vöröskatona az éjszaka leple alatt a Duna-partra vitte, ahol főbe lőtték.* Még él a kutya! – mondta egyikük, majd egy utolsó lövéssel leterítette a huszonhét éves segédlelkészt.

Nem temették el azonnal. Idős emberek elmondása szerint a nagy hőségben a szerencsétlen pap fedetlen holtestét legyek sokasága lepte el. „Menjen, sétáljon egyet!" – szóltak a papjukat sirató hívek a tetemet őrző katonának, majd virággal és a parton található lapulevelekkel betakargatták szeretett papjukat.

A kivégzés színhelyéről csak másnap szállították el. „Halál neme: lőtt seb. Haldoklók szentségében nem részesült. Június 26-án a terrorcsapat az alsó temető árkába koporsó nélkül elkaparta. Huszonnyolcadikán exhumálták, és a temetőn ásott sírban beszentelés mellett eltemettetett" – olvasható a halotti anyakönyvben.

A fotók a szerző felvételei

Az alsó temetőben halála után tíz évvel kapott díszsírhelyet és síremléket. Itt sem pihenhetett sokáig, mert a temető szanálásakor ismét exhumálni kellett. Ekkor került végső nyugvóhelyére, paptestvérei mellé.

Kada Mihály plébános fiatal paptársának tragikus halálát nem tudta feldolgozni, idegösszeomlást kapott és nem sokkal később meghalt. Különös és megrendítő fordulata a sorsnak, hogy plébános és segédlelkésze ma egymás mellett nyugszanak.

Szentendrén, a Duna partján több mint két évtizedig állt egy egyszerű tölgyfa kereszt, melyen kis tábla hirdette: „Itt halt hitéért, honáért és katolikus testvéreiért mártírhalált 1919. év június 25-én dr. Kucsera Ferenc róm. kat. segédlelkész".

1950-ben ismeretlen tettesek a keresztet eltüntették. Mint mondják, egy éjjel a Dunába dobták. Kucsera Ferenc nevét negyven évig csak suttogva lehetett kiejteni.

1993-ban aztán a Római Katolikus Egyházközség kezdeményezésére új keresztet állítottak, melyet június 27-én áldottak meg. A tábla újra hirdeti. „Itt halt vértanúhalált 1919. június 25-én dr. Kucsera Ferenc káplán."

Néhány évvel ezelőtt a segédlelkészről utcát neveztek el, mely azt megelőzően a Május 1. nevet viselte.

A kereszt elhelyezésével kapcsolatban konfliktus alakult ki a helyi művészek és az egyház között. Tudniillik időközben a Dunakorzó elején, a mártírpap kivégzésének helyszínén egy hatalmas posztmodern szobrot állítottak fel. *Miután a művészek nem járultak hozzá a kereszt ottani elhelyezéséhez, azt az emléktáblával együtt az eredeti helyszíntől úgy kétszáz méterre, a Zeneiskolával szembeni partszakaszon, a Duna medrében helyezték el.* Sokak szerint kegyeletsértő, hogy az emléktáblát a kereszthez levezető egyik lépcsőn rögzítették, hiszen azt nap mint nap lábak tapossák.

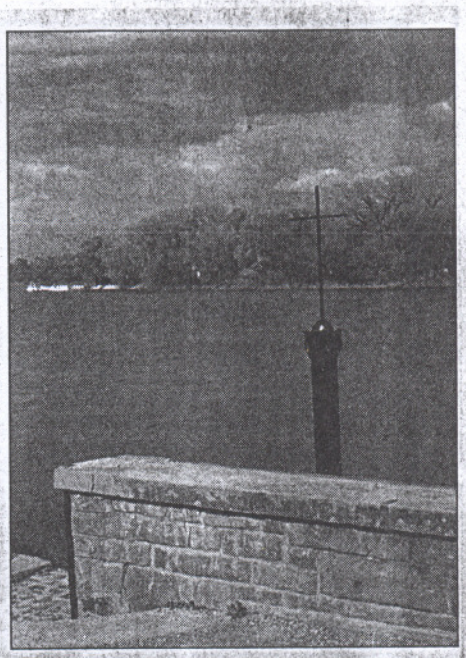
Dr. Kucsera Ferenc kivégzését követően Szentendre Város tanácsa javaslatot tett a mártírpap emlékének megörökítésére. Véletlen szerencse folytán jutottam hozzá annak a jegyzőkönyvnek a másolatához, mely a nemes kezdeményezést tartalmazza. Az alábbiakban e dokumentum teljes szövege olvasható:

„32. Tárgy. 7514 kig/1919.

Dr. Kucsera Ferenc emlékének megörökítése.

H. számvevő előterjeszti, hogy dr. Kucsera Ferenc római kath. segédlelkész a communismus átkos uralmának ideje alatt azért, mert Istenhez, tehát vallásához és magyar hazájához ragaszkodott, s ezeket soha nem tagadta meg, vértanúhalált halt. Dr. Kucsera Ferenc tragikumának intő figyelmeztető jelnek kell lenni a késő utódok előtt is, ebből merítsenek példát az Isten és hazaszeretet legszebb erényeinek tekintetében. Abban az időben élt ő, amikor a vallásossággal, hazaszeretettel dicsekedni nemcsak hogy nem volt szabad, hanem ezeket hirdetni, ezekről tanúbizonyságot tenni egyenesen főben járó bűn volt. És ő jobban szerette Istenét, jobban szerette hazáját, mint földi életét. Bár tudta, hogy életével lakolhat, tudta, hogy magatartása minden pillanatban véres megtorlást produkálhat azért, mert Istenhez, tehát vallásához mint igazi hős ment rettenthetetlenül a becsület, az igaz vallásosság és mélységes hazaszeretet tüskés mesgyéjén az elmúlásnak ahhoz a gyalázatosságához, melyet csak az akkori, minden emberi érzésből kivetkőzött nyomorult rend, az ő öntudatos uralmával az ilyen kiváló erényekben bővelkedő nem mindennapi embernek juttathatott. Amilyen szép, amilyen emberfeletti volt a megboldogultnak férfias magatartása az utolsó pillanatig, oly nyomorultul, oly gyáván végeztek hóhérai az éj leple alatt ezzel a még sok szép reményre jogosító fiatal élettel. Nekünk, akik szemtanúi voltunk az ő páratlanul álló nemes, hősies magatartásának, szemtanúi voltunk az ő vértanúhalálának, minden alkalmat meg kell ragadnunk, hogy ennek a nem mindennapi, nem közönséges embernek emlékét az ő életéhez és halálához méltón megörökítsük.

Szentendre r. t. (rendezett tanácsú – a szerző megj.) Város Tanácsa ezen intentióktól indíttatva javasolja, hogy dr. Kucsera Ferenc emlékére tétessék egy alapítvány, s ezen alapítványhoz Szentendre r. t. város közönsége 5000 koronával járuljon hozzá. Tekintettel pedig arra, hogy a megboldogult síremlékére máris eszközöltettek gyűjtések, a város tanácsa úgy gondolná az alapítvány kérdésének megoldását, hogy a már e címeken eddig befolyt összegek csatoltassanak a város közönségének adományához, a gyűjtés indíttassék meg újból s az alapítvány 10 ezer koronára ily módon egészíttessék ki. Az összegyűlendő alapítványi összeg aztán takarékpénztárba helyeztetik el, ezen alapítványt a város közpénztári hivatala kezeli, a városhatóságnak

felügyelete alatt áll, s ennek évi kamatai a Szentendre r. t. város területén élő keresztény vallásfelekezetek közt egyenlő részletekre osztandó s az egy-egy iskolára eső összeg az iskola legmagasabb évfolyamát látogató, a hit és erkölcstanban, a történelemben, magaviseletben és tisztességtudásban legkiválóbb növendéknek adatnék ki. A kamatok kiosztása az évzáró vizsgák alkalmával megfelelő ünnepség keretében, az iskola összes növendékeinek jelenlétében történnék, amikor az iskola lelkésze vagy tanítója köteles lenne dr. Kucsera Ferenc érdemeit megfelelő módon méltatni, különös súlyt helyezvén arra, hogy a megboldogult páratlanul erős hite és hazaszeretete a növendékek előtt kidomborittassék. Az ünnepélyekre a város tanácsosa mindenkor meghívandó s a tanács ezen ünnepélyeken képviseltetni köteles. Az alapítólevél egy-egy példánya – mely alapítólevélnek tartalmaznia kell dr. Kucsera Ferenc teljes életrajzát, halálának indítóokát, kivégeztetésének körülményeit s az azon indítóokokat, melyek Szentendre r. t. város közönségét az alapítvány létesítésére bírta – megküldendő az összes keresztény hitfelekezetek lelkészeinek. Az ily értelemben megszerkesztendő alapítólevél az igen tisztelt képviselő-testületnek annak idején jóváhagyás végett be fog mutatkozni!"

1921. március 23-án az egykori polgármester döntése alapján a hatósági anyakönyvben a halál okának kiigazítását rendelte el az alábbi szöveggel:

„A nemzeti ügy és a keresztény erkölcs szolgálatában vértanúhalált halt."

Az utóbbi években egyre gyakrabban fogalmazódik meg a hívek körében az a kezdeményezés, miszerint eljött az idő, hogy dr. Kucsera Ferenc mártírpapot boldoggá avassák. (*Köszönettel tartozom dr. Katona Gyuláné helytörténeti kutatónak, aki írásomhoz hasznos információkkal szolgált.*) ■